

S A D R Ž A J

Izvod iz recenzija	7
Predgovor	15
Pojam i položaj Sandžaka	17
„Bosna, Sandžak i Bošnjaci-srce Evrope	25
I Poglavlje	
NAJPOZNATIJE BOŠNJAČKE GAZIJE (JUNACI) I VELIKODOSTOJNICI SA PROSTORA HARCEGOVAČKOG I NOVOPAZARSKOG SANDŽAKA I CRNE GORE U OSMANLIJSKOM VREMENU	31
Dolazak Osmanlija na Balkan i dobrovoljno prihvatanje islama	32
Najpoznatije bošnjačke gazije i velikodostojnici sa prostora Hercegovačkog i Novopazarskog sandžaka i Crne Gore u osmanlijskom vremenu	34
Najpoznatije bošnjačke ličnosti sa područja Sandžaka i Crne Gore u borbi za nacionalno oslobođenje u Osmanlijskom periodu	34
-Husein-kapetan Gradaščević (1802-1834)	34
Učešće Bošnjaka Sandžaka u Pokretu pod vođstvom Husein-kapetana Gradaščevića 1831. godine	44
-Mujo Prijepoljac iz Prijepolja	45
-Đul-beg Šabanagić iz Gusinja	45
-Hajdar Mican (Memić) iz Kolašina	45
-Sulejman-aga Kučević iz Bijelog Polja (Akove)	45
-Hasani Husein Hotsa Pešteri	45
Učešće Bošnjaka iz Sandžaka u borbi protiv austro-ugarske okupacije Bosne i Hercegovine 1878. godine	49
-Muftija Mehmed Šemsikadić	49
-Smail Haki-beg Selmanović	50
Otpor Bošnjaka i Albanaca iz Plavsko-Gusinjske oblasti –crnogorskoj okupaciji	51
-Ali-paša Gusinjski	51
Učešće Bošnjaka iz Sandžaka u pripremi i organizovanju Drugog Hercegovačkog ustanka 1882. godine	51
-Salko Forto	52
-Omer-aga Šaćić	52
Pokret Bošnjaka i Albanaca u Sandžaku i Crnoj Gori za suprotstavljanje aneksiji Bosne i Hercegovine 1908. godine	53
-Ahmed-beg Čurić	53

Ubistvo Šemsi-paše Biševca (Čolovića), posljednjeg sandžačkog paše, u Resnu kod Bitolja 07. jula 1908. godine 55

-Džafer- paša Koljenović 57

Prizrenska (1878) i Pećka liga (1898) i ustanci pod njihovim vođstvom 58

Prvi svjetski rat (1914-1918) i mobilizacija Bošnjaka u raznim vojskama 62

Sjenička konferencija o autonomiji Sandžaka (1917) i zahtjev Bošnjaka za autonomijom Sandžaka 64

II Poglavlje

NAJPOZNATIJE SANDŽAČKE GAZIJE (JUNACI) ZA VRIJEME KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA (1918-1926) 71

Komitski pokret u Sandžaku 72

-Jusuf Mehonjić (1883-1926) iz opštine Bijelo Polje (Akova) 74

-Husein Bošković (1890-1960) iz opštine Pljevlja (Taslidža) 76

-Feriz Salković (1875-1943) iz opštine Tutin 78

-Hajdar Dautović iz opštine Prijepolje 80

-Sait Hadrović (1885-1956) iz opštine Petnica 81

-Redžep-Reko Biševac (1890-1954) iz opštine Rožaje 82

-Mula Agan Kojić (1885-1929) iz Plava 85

-Jusuf-Jule Laličić iz Gusinja 86

-Ramo (Mazov) Redžić i Smailje Šarkinović- Plavsko-Gusinjski komitaši ... 87

Kraljevina Jugoslavija- tamnica bošnjačkog i albanskog naroda 90

-Bajram Curi (1862-1925), vođa Kosovske komite 92

-Azem Bejta i Šote Galjica, vođe Dreničke komitske grupe na Kosovu 93

Stradanje sandžačkih i crnogorskih Bošnjaka nakon Prvog svjetskog rata 94

-Plavska pobuna (1919) 94

-Bošnjaci pomažu crnogorskog kralja Nikolu u borbi protiv srpske vojske .. 96

III Poglavlje

VJERSKO, POLITIČKO I KULTURNO ORGANIZOVANJE BOŠNJAKA U BOSNI I SANDŽAKU OD 1878. DO 1941. GODINE 99

-Reisu-l-ulema Džemaludin ef. Čaušević 101

-Dr. Mehmed Spaho, najveći Bošnjak 20. vijeka 104

Ubistvo ministra Mehmeda Spahe u Beogradu 30. juna 1939. 105

Promocija prve knjige o dr. Mehmedu Spahi u Sarajevu 2007. godine 107

Fehim ef. Spaho, prosvjetitelj, naučnik i reisu-l-ulema 110

Vjersko organizovanje Bošnjaka Sandžaka, Crne Gore i Srbije
u međuratnom periodu 112

Političko organizovanje Bošnjaka 113

Kultурно-prosvjetno organizovanje Bošnjaka u Sandžaku i u Crnoj Gori ... 115

Agrarne reforme i kolonizacija Sandžaka i Kosova od strane Srba i Crnogoraca	119
--	-----

IV Poglavlje

NAJPOZNATIJI SANDŽAČKI PRVACI I GAZIJE (JUNACI) U TOKU DRUGOG SVJETSKOG RATA(1941-1945)	123
---	-----

Gazije sa područja Novopazarskog sreza	124
Novi Pazar –prijestolnica Sandžaka	126
Mapa legendarne odbrane Novog Pazara od četnika 1941. godine	127

Novi Pazar su zajednički odbranili Bošnjaci sa Pešteri, iz Rožaja i kosovski Albanci iz Drenice	130
---	-----

-Aćif ef. Hadžiahmetović-komandant odbrane Novog Pazara od četnika Draže Mihailovića	131
--	-----

-Šaban Poluža-branitelj Novog Pazara od četnika u jesen 1941. godine	132
--	-----

-Ahmet-aga Daca	135
-----------------------	-----

-Alijaga Ćilerdžić	136
--------------------------	-----

-Bahrija Abdurahmanović	137
-------------------------------	-----

-Azem Hadžović, prvi komandant žandarmerije u Novom Pazaru	138
--	-----

-Murat Lotinac	139
----------------------	-----

-Pašo Murtezić	140
----------------------	-----

-Hafiz Ramizef Paljevac	141
-------------------------------	-----

-Ejup-aga Ljajić	142
------------------------	-----

-Husein Hukić	143
---------------------	-----

-Džemail-aga Bošnjović	144
------------------------------	-----

-Džemail-aga Tuzinac	145
----------------------------	-----

-Jonuz-aga Gusinac	146
--------------------------	-----

-Hazir-aga Krlić	147
------------------------	-----

U martu 2012. godine objavljen je na „Youtube“ autorov film „Aćif efendija i Šaban Poluža u odbrani Novog Pazara od četnika 1941.godine“	149
--	-----

Gazije sa područja Tutinskog sreza	153
--	-----

-Džemail Koničanin	154
--------------------------	-----

-Hivzo Koničanin	156
------------------------	-----

-Fehim Hamzagić	158
-----------------------	-----

-Avdul Čosović	159
----------------------	-----

-Hodža Iljaz ef. Kurtanović	161
-----------------------------------	-----

-Faik Bahtijarević	162
--------------------------	-----

-Nazim Rizvanović	163
-------------------------	-----

-Medžid Hadžibulić	164
--------------------------	-----

-Sinan Paljevac	165
-----------------------	-----

-Braća Biko i Deko Drešević- junaci u borbi protiv četnika, ali i ubice 4 Hamzagića.....	166
Gazije sa područja Sjeničkog sreza	167
-Hasan-aga Zvizdić	167
-Ćamil Prašević	169
-Sefer Tarić i Šefko Totić	171
-Hodža Kurtanef.Crnovršanin.....	172
Gazije sa područja Prijepoljskog sreza	173
-Hodža Sulejman ef. Pačariz	173
-Avdo Hajdarević, zamjenik Sulejmmana Pačariza	176
-Iso Sadiković	177
-Hodža Husein ef. Rovčanin	178
-Hasan Rovčanin	181
-Baho Rovčanin	182
-Selim Juković	183
-Hrustem Kriještorac	184
-Emro Sadiković.....	185
-Abaz Kriještorac	186
Gazije sa područja Pribojskog sreza	187
-Ćamil Hasanagić	187
-Kahro Šuman i Munib Ćebo	189
Gazije sa područja Pljevaljskog sreza	190
-Asim Hasanbegović	190
-Hamdija Kriještorac	190
Gazije sa područja Bjelopoljskog sreza	192
-Ćazim Sijarić	192
-Abdullah Sijarić	194
-Murat Mučić	195
-Hamdo Sijarić	196
-Šemo Sijarić	197
-Mustaj-beg Begović	198
-Sabahudin-Hudin Begović	199
-Hodža Ibrahim ef.Mekić	200
-Hodža Junuz ef. Idrizović	201
-Reka Šahman	202
-Zito Mehović	204
-Delija Mehović	205
-Hašir Čorović	207

-Bejto Smakić	208
-Smail Hadžibulić	209
-Meka Hadžibulić	210
-Galjan Lukač	211
-Vehbo Bučan	212
 Gazije sa područja Beransko-Petnjičkog sreza	213
-Mula Osman Hrastoder	213
-Đule Agović	214
-Salko Škrijelj	217
-Šefkija Kršić	219
-Mursel Hrastoder	220
 Gazije sa područja Rožajskog sreza	221
-Mula Jakup Kardović	221
-Adem Kurtagić	222
-Alija-Aljo Ganić	223
-Ćerim Kurpejović	224
 Gazije sa područja Plavsko-Gusinjskog sreza	225
-Rizo Ferović	225
-Šemso Ferović	225
-Adem (Šabanhaković) Lješnjakin	226
 V Poglavlje	
NAJPOZNATIJI SANDŽAČKI POLITIČARI I POSLANICI U KRALJEVINI JUGOSLAVIJI	229
 -Nedžib-beg (Pepić) Draga	230
-Ferhat-beg (Pepić) Draga	231
-Aćifef Hadžiahmetović	232
-Šemsi-beg Čavić	233
-Šahsuvar-beg Čavić	235
-Galjan Kršić	237
-Šefkija Kršić	238
-Jusuf-beg Čorović	239
-Halil-Halko Hamzagić	241
-Rasim Ćatović	242
 VI Poglavlje	
NAJPOZNATIJI BOŠNJACI IZ SANDŽAKA U PARTIZANSKOM POKRETU	243

Ukidanje ratne autonomije Sandžaka	246
-Rifat Burdžović-Tršo	249
-Junuz Međedović	256
-Mehmed Abdagić	258
-Zufer Musić	264
-Mujko Muković	266
-Halil Hadžimurtezić	276
-Zećir-Zećo Musić	278
-Hilmija Hasanagić	279
-Haso Rožajac	281
-Baho Tutić	287
-Abdullah Šarukić	288

VII Poglavlje

NAJPOZNATIJI SANDŽAČKI VJERSKI DOSTOJANSTVENICI (MUFTIJE, HAFIZIn I IMAMI) U KRALJEVINI SRBIJI, CRNOJ GORI I JUGOSLAVIJI (1912-1945)	291
-Mehmed Zeki Činara	292
-Murteza Karađozović, muftija muslimana u Kraljevini Crnoj Gori do 1918.	294
-Dervišef.Šećerkadić,okružnimuftijaizPljevalja.....	295
-Mehmed ef. Coković	297
-Jusuf ef. Delević, muftija za Bjelopoljski srez	299
-Harun ef. Lamežević, bjelopoljski muftija	300
-Hafiz Ibrahim ef. Mekić	301
-Selman ef. Dervović, šerijatski sudija iz Bijelog Polja	301
-Ibrahim ef. Biočak, imam u Loznoj i Hisardžiku kod Prijepolja	303
-Murat ef. Ljumić Sjenički muftija	304
-Šerif ef. Hamzagić, Tutinski muftija	305
-Teufik ef. Imamović, Novopazarski muftija	306
-Muratef.Sukić,Novopazarskimuftija.....	307
-Smail ef. Filibalić	308
-Halil ef. Kolašinac	310
-Hafiz Ramiz ef. Paljevac	312

VIII Poglavlje

ČUVARI ISLAMA U SANDŽAKU U VRIJEME TITOVOG KOMUNIZMA	313
ČuvariislamauNovomPazaru.....	314
-HafizAbdullahef.Kačapor.....	314
-Vehbijahodžić	315
-Jakup ef. Hadžibrahimović	316

-Mula Hajdin ef. Ejupović	316
-Mula Ahmedef. Brunčević	317
-Hakija ef. Ademović	317
-Selimef. Petlača	318
-Hadži Hilmo ef. Korać	318
-Mula Selim ef. Jerebičanin	320
-Hadži Nuradinef. Hajrović	322
-Jakup ef. Memić	326
-Abdullah ef. Komserović	327
40 PAZARSKIH HAFIZA	327
-Hafiza Hatka Nikšić	328
-Hafiza Vezira- Veza Spica	331
-Muratka Crnovršanin, kalfa hafiz Vezina	332
Bošnjačka omladina je ponosna na svoju vjeru islam	333
Danas područje opštine Novi Pazar ima 40 džamija	335
-Ismail ef. Bačevac	336
-Mula Meho ef. Zukorlić	337
-Ahmed ef. Bihorac	339
-Tarik ef. Abdul Khalik (praunuk Ahmed ef. Bihorca)	341
Vjerski prvaci iz opština Tutin i Sjenica	342
-Mula Rušo ef. Dreković	342
-Mula Ibrahim ef. Makić	343
Mula Mesrur ef. Šaćić	343
-Mula Emin ef. Zukorlić	343
-Muamer ef. Zukorlić, sandžački muftija i unuk mula Emina ef. Zukorlića	344

Vjerski prvaci iz Prijepolja	345
-Murat ef. Šećeragić, muftija i zamjenik reisu-l-uleme IZ Jugoslavije	345
Vjerski prvaci iz Pribaja	347
-Kasim ef. Hadžić	347
Vjerski prvaci iz Bihora (opština Petnjica)	348
-Dr. Aćif ef. Skenderović	348
Vjerski prvaci iz Plava	351
-Bajram ef. Medunjanin	351

IX Poglavlje

NAJPOZNATIJE SANDŽAČKE GAZIJE TOKM ODBRAMBENOG RATA U BOSNI I HERCEGOVINI (1992-1995)	353
-Dr. Ejup Ganić, desna ruka predsjednika Alije Izetbegovića	356
-General Sefer Halilović, prvi komandant Armije BiH	361
-General Ramiz Dreković, prvi komandant Petog korpusa	367
-General Ramiz Pljakić, branitelj Brčkog i okoline	370

-Zulfikar-Zuka Ališpago 374

X Poglavlje

HRONOLOGIJA GENOCIDA NAD MUSLIMANIMA SA PROSTORA
BIVŠE JUGOSLAVIJE 377

- Kako sam naslikao Isa-bega Ishakovića. Osnivača Novog Pazara i Sarajeva, i druge junake iz historije Bosne i Sandžaka 378
- Redoslijed svih deset genocida izvršenih nad muslimanima sa prostora bivše Jugoslavije 386
- Četiri talasa iseljavanja muslimanskog stanovništva sa prostora zapadnog Balkana 391
- Pismo Husein ef. Užičanina upućeno iz Turske 1887., nakon progona Bošnjaka iz Užica 392
- Protjerivanje muslimanskog stanovništva iz Beograda i gradova uže Srbije 396
- Drugi i treći muhadžirski (izbjeglički) talas 399
- Titov ateistički režim je muslimanskom stanovništvu širom otvorio granice u pravcu Turske 400
- Iseljavanje bošnjačkog stanovništva iz Bosne i Hercegovine, Sandžaka nakon Berlinskog kongresa 1878. godine 402
- Crnogorski genocidi nad muslimanima Boke Kotorske, Cetinja, Kolašina i Nikšića (1867-1912) 405
- Crnogorski genocidi nad muslimanima Plava i Gusinja (1913), Šahovića (1924) i Limske doline (1943) 418
- Kazivanje Jusufa Hadžibulića vezano za prvi odlazak Kolašinskih muslimana iz luke Bar u Tursku (1886.) 428

XI Poglavlje

DOGAĐAJI VEZANI ZA BOŠNJAKE U SANDŽAKU, ALBANIJI I TURSKOJ U TOKU BALKANSKIH RATOVA, PRVOG SVJETSKOG RATA I NAKON NJEGA (1912-1923) 433

- Zaboravljeni crnogorski zločini u Sandžaku- slučaj mula Omara Čelje (Bibića)..... 434

- Lista upamćenih imena đurumlija- dobrovoljaca iz Sandžaka u Prvom svjetskom ratu (1914-1918)“ 442
- Atentat u Sarajevu i početak Prvog svjetskog rata 1914. godine 442
- Đurumlije iz srpskog dijela Sandžaka 448
- Đurumlije iz crnogorskog dijela Sandžaka 460

Iseljavanje bošnjačkog stanovništva iz Sandžaka nakon Balkanskih

ratova i u vrijeme Kraljevine Jugoslavije	469
„Mog djeda, Hasan-bega Čorovića, ubio je 1916.godine njegov sluga Petar Hazanac“	471
Crnogorski zločin u Rožajskom kraju- slučaj ubistva Salka Murića (1918).....	479
Žrtve četničkog pokolja u selu Starčeviću u opštini Tutin od 11. jula 1922. g	489
Biševska komita i slučaj ubistva Zeća Čarovca (1923.) iz Novog Pazara.	499
„Moj djed Smail Huka nije ubio Jusufa Mehonjića“.....	510
„Ponosan sam na svog djeda Jusufa Mehonjića“.....	520
Iljaz (Kos) Yeşilay-Sandžaklija koji je, u Oslobođilačkom ratu Turske (1919-1923), zarobio grčkog generala Trikulisa.	530
-Mustafa Kemal-Ataturk, genijalni vojni strateg i osnivač Republike Turske	540
Teufik Imamović-zaboravljeni novopazarski muftija	543
XII Poglavlje	
STRADANJE I PODVIZI BOŠNJAKA U SANDŽAKU TOKOM DRUGOG SVJETSKOG RATA (1941-1945)	555
-Crnogorski zločini u Bjelopoljskom srezu- slučaj likvidacije poznatog četnika Vidoja Konatara (1942) od strane Hamda Sijarića	556
-Salko Škrijelj- junak koji je spriječio prodor četnika ka Rožaju i Pešteri (1943.) .. 565	
-, „Sandžačka Srebrenica 1943.“	573
-Murat Mučić- sandžački ratnik i mirovnjak.	574
-Hodža Kurtan Crnovršanin (1875-1964)- branitelj pograničnih sela na Pešteri od četnika Rada Korde“.....	580
Svjedočenje Bajra Crnovršanina	582
Svjedočenje Munibe Hadžibulić	583
Svjedočenje Hamda Crnovršanina	585
-Zločin crnogorskih četnika iz Berana- ubistvo 9 braće Garčevića.	590
-U Novom Pazaru živi Nurija (Dervović) Pašović- posljednji svjedok četničkog genocida u Bjelopoljskom kraju (1941-1945)	596

-Umro Derviš-Dedo Vukas- posljednji svjedok četničkog genocida
u Pljevaljskom kraju (1941-1945) 608

Četnici Draže Mihailovića u Pribojskom srezu tokom Drugog svjetskog
rata ubili 4.000 Bošnjaka 617

Zifa (Terzić) Ejupović- posljednji svjedok četničkog genocida
u Pribojskom kraju (1941-1945) 622

XIII Poglavlje

SVJEDOCI ČETNIČKOG GENOCIDA U ISTOČNOJ BOSNI
(FOČI, GORAŽDU I VIŠEGRADU) U TOKU DRUGOG SVJETSKOG
RATA (1941-1945) 633

„Posljednji svjedoci četničkog genocida u Foči, Ustikolini, Goraždu i Višegradu
(1941-1945) – „Četnici su moga oca živoga skuhali u kazanu za rakiju!“ ... 634

Svjedočenje Muja Kafedžića 639

Svjedočenje hadži Faruka Muhića 642

Goražde – jedini grad na Drini u kojem je podignuto spomen-obilježje na
četnički genocid u Drugom svjetskom ratu (1941-45) 647

Svjedočenje hadži Nezira Čelika 648

Svjedočenje Rašida Sijerčića 649

Svjedočenje Alije Dučića 651

-Svjedoci četničkog genocida u Višegradu u toku Drugog svjetskog rata ... 655

Svjedočenje Mustafe Sućeske 657

Svjedočenje Redžepa Zagarevića 658

XIV Poglavlje

SVJEDOCI PARTIZANSKO-ČETNIČKOG GENOCIDA NA HADŽETU
U NOVOM PAZARU (1941-1945) 661

„Dobro se sjećam bombardovanja Novog Pazara 1944. i streljanja
muslimana na Hadžetu 1945.“ 662

Svjedočenje Nidžarije (Murić) Can 664

-Prevod teksta o bombardovanju Novog Pazara 1944. na turskom 673

-Husein –Ceno Zatrić: „Na Hadžetu su ljudi izgubili glavu
na pravdi Boga“.....678

-Jusuf Poplata: „Gledao sam kako streljaju Aćifa efendiju i
Ahmeta Dacu“.....684

-Izjava Bege Koca o streljanju njenog dajdže (ujaka) Aćifa efendije
i tetka Ahmeta Dace 687

-,,Esad Džanefendić: Mojeg amidžu Osmana streljali su zato što je bio prijatelj sa Aćifom efendijom“	697
-Izjava Hilmije-Hime Pećanin, unuke Salih-bega Rasovca, o streljanju njenog brata od dajdže Ibrahim-bega Rasovca	703
-Husein (Zvizdić) Mert o streljanju na Hadžetu: „Moga oca su ubili zato što je bio bogat, i što je bio brat Hasana Zvizdića“.....	709
-Ishak-Buco Paljevac: „Lokalni komunista Haso Rožajac rekao je mom ocu da čuva metak za njegovog brata Ramiza“.....	714
-Ifeta (Nišić) Redžepfendić: „U jamama na Hadžetu videla sam gomile ubijenih Muslimana“	721
-Pronađeni grobovi (mezarevi) roditelja Aćifa ef. Hadžiahmetovića	725
-Hodrovica- sandžačka pećina smrti i partizanski zločin nad Bošnjacima Bihora u proljeće 1945.	734
Svjedočenje Šema Kožara	737
Svjedočenje Jusa Ličine	738
Svjedočenje Umihane Čorović o bjekstvu svoga muža Hašira	739
Ubistvo Šefkije Kršića, predsjednika opštine Petnjica	743
Ubistvo mula Osmana Hrastodera	743
Hašir Čorović- čovjek koji je probio partizanski obruč smrti	744
XV Poglavlje	
TEROR MINISTRA POLICIJE ALEKSANDRA RANKOVIĆA NAD SANDŽAČKIM BOŠNJACIMA I NJIHOVO PROTJERIVANJE U TURSKU (1950-1971)	749
-Najpoznatiji politički zatvorenici iz Sandžaka na Golom otoku (1950-1956).....	750
Svjedoci Rankovićevog terora u Sandžaku:	
Rahima Hadrović iz sela Bor u Petnjičkoj opštini	752
Mehmed Ličina iz sela Radmanci u Petnjičkoj opštini	752
Muslija Rizvanović iz Novog Pazara	752
Behija-Beha Čavić iz Novog Pazara	752
Hapšenje bošnjačkih „informbirovaca“ u Sandžaku	
-Slučaj Omera Redžepagića iz Plava	754
-Slučaj Mehmeda-Meha Nokića iz Rožaja	755
-Slučaj Atifa-Tifča Đerleka iz Novog Pazara	756
-Ubistvo sandžačkog informbirovca Bajrama Brčvaka iz Bijelog Polja (1949).....	759

-OD BIHORA DO ISTANBULA-TRAGOM	
SANDŽAČKI MUHADŽIRA.....	765
Svjedočenje stogodišnjaka Kadrije Javorovca	770
Svjedočenje Šeća Bogućanina	774
Svjedočenje Bajrama Balote	774
-Sandžački junaci, pod turskim bajrakom, u Kiparskom ratu 1974. godine.....	777
Junaštvo dvojice Sandžaklija: Ćamila (Dacića) Balkana i Mesuda Rizvanovića	782
-Na mezaru sandžačkog gazije Hasan-age Zvizdića u turskom gradu Adapazaru.....	787
Svjedočenje Kemala Zvizdića	794
Svjedočenje Kemala (Hodžića) Kocaoglu iz Adapazara	794
-OBILAZAK BOŠNJAČKI MUHADŽIRA U PENDIKU I IZMIRU.	797
Promocija knjige „Sinovi Sandžaka“ u Pendiku	798
-Razgovor sa najstarijim sagovornicima: Mehmedom (Pepić) Albayrakom, Muratom (Bibićem) Ok, kao i sa predsjednikom bošnjačkog udruženja „Sandžak-Rumeli“ u Izmiru Omerom (Bibić) Ok, Ahmetom (Kalić) Muftioglu, Hedijom (Kurbašević) Uyulgan, Hakanom (Kalić) Yaman	799
-Razgovor sa Šefkom (Martinović) Uzunlarom, Eminom (Kriještorac) Kismet i Džaferom (Redžović) Turkyilmazom iz mjesta Ayvalik kod Izmira	805
-Razgovor sa Mustafom-Mujom Čelepom iz sela Halilbeyli kod Izmira ...	806
-Razgovor sa Zijahom-Zijom (Čolović) Eygin	808
- Promocija knjige „Mezaristani u Škrijelju, autora Muzafera Hadžića ...	812

XVI Poglavlje

PRIKAZ POLITIČKO- DIPLOMATSKOG, KNJIŽEVNOG I HUMANITARNOG ANGAŽMANA REFIKA (SIJARIĆA) AKOVE ...	821
---	-----

-Sjećanje sandžačkog muhadžira Refika Akove.....	822
-Političko- diplomatska aktivnost Refika Akove na jačanju veza Republike Turske sa Bosnom i Sandžakom.....	839
-Izvještaj poslanika Rizaha Grude o zvaničnoj posjeti Turskoj od 07.09.1992 do 21.04.1993.	839
-Poslanička aktivnost Refika Akove u Istanbulskom parlamentu.....	842
-Historijsko- književna aktivnost Refika Akove	843
-Priča iz Sandžaka: „Gazijino pismo“.....	848
-Priča iz Sandžaka: „Muslimansko „merhaba“ i Vlaško „zdravo“ u Bihoru“	857
-Susret Refika Akove sa kćerkom Kemala Ataturka Sabihom Gokčen u Ankari 1993. godine.....	865

-Osnivanje humanitarnog udruženja „Bosna- Sandžak“ u Istanbulu i aktivnost Refika Akove.....	869
-“Sandžak nije sam“: udruženje Bosna-Sandžak iz Istanbula poslalo šleper sa medicinskom opremom u vrijednosti od 170 000 eura.....	873
-Platforma „Prijatelji Sandžaka“ poslala je, polovinom aprila 2020., iz Istanbula za Sandžak medicinsku i drugu pomoć u borbi protiv koronavirusa.....	874
-Šta je poznati književnik Marko Vešović kazao o Refiku Akovi.....	876
-Refik Akova- čovjek sa dvije domovine: Bosnom i Turskom.....	883
-Akademik Šerbo Rastoder o Refiku Akovi.....	887
 Zahvalnica Lutviji Balkanu.....	889
SADRŽAJ	890